

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

6§ Muut määritelmät

Uuteen 3 c kohtaan ehdotetaan lisättäväksi jätedirektiivin mukaisesti elintarvikejätteen määritelmä. Tämä määritelmä on uusi; tähän asti erilaisista elintarvikeperäisistä ja ei-myyntiin päätyvistä jakeista on käyty keskustelua mm. termeillä ruoka- ja elintarvikehävikki. Elintarvikejätteen määritelmä liittyy myös uuteen 118 a §:aan elintarvikejätteen kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta. Lisäksi se sisältyy määritelmällisesti jätelakiin kirjattuun biojätteen määritelmään (uusi kohta 3 b). Koska elintarvikejätteen määritelmä on uusi, on tärkeää varmistaa sen sisältöä koskeva yhdenmukainen tulkinta sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten keskuudessa. Luonnonvarakeskuksen kanssa toteutettu hanke on osaltaan edistänyt käsitteen tunnettuutta, mutta siihen liittyy vielä paljon käytännön epäselvyyksiä. Toiminnanharjoittajien ja viranomaisten yhteistyössä koostamat havainnollistavat esimerkit sekä muut tulkintaohjeet helpottaisivat osaltaan määritelmän käyttöönottoa.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

JL 48§: Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Pidämme erittäin tärkeänä, että etäkaupan verkkoalustat, jotka käytännössä kokoavat yksittäiset etä-kauppaa harjoittavat yritykset yhteen, säädetään jätelaissa tuottajavastuuseen seuraavasti:

- Verkkoalustapalveluja (sähköiset myyntialustat, joissa kolmannet osapuolet myyvät tuotteita) tarjoaville yrityksille annetaan velvollisuus valvoa, että alustaa käyttävät yritykset vastaavat tuottaja-vastuovelvoitteistaan Suomessa.
- Mikäli toiseen valtioon sijoittautunutta etämyyjää ei saada täyttämään tuottajavastuovelvollisuuttaan, on sen verkkoalustan, jonka kautta mainittu etämyyjä myy tuotteitaan, vastattava tuottajavastuuelvöllisyydestä tämän puolesta.

Viranomaisen on hankalaa valvoa lukuisten ulkomailla sijaitsevien ja etäkauppaa suomalaisille kuluttajille harjoittavien yritysten rekisteröitymistä tuottajayhteisöihin. Jos lakiesitys hyväksyttäisiin nykyisessä muodossaan verkkoalustat, kuten Alibaba, Wish ja Amazon, eivät olisi jatkossakaan vastuussa siitä, että niiden kautta etämyyntiä suomalaisille kuluttajille harjoittavat yritykset hoitavat tuottajavastuuelvoitteensa. Kuitenkin globaalisti toimivat verkkoalustat ovat suuria yrityksiä, joilla on mahdollisuus varmistaa, että niiden alustoilla toimivat yritykset noudattavat ympäristölainsäädäntöä, joka tavaran kohdemaassa on voimassa.

Verkkoalustojen toissijainen vastuu helpottaisi myös valvovan viranomaisen työtä, kun verkkoalustat huolehtisivat itse, että niiden kautta etäkauppaa käyvät yritykset hoitavat kohdemaan tuottajavastuuelvoitteet. Edellä esitettyä tukee huhtikuussa 2020 julkaistu konsulttiyritys Eunomian laatima suositus komissiolle koskien tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vähimmäisvaatimuksia, että jäsenvaltioiden tulisi ottaa myyntialustat ykkösprioriteetiksi vähentääkseen vapaamatkustusta mm. pakkausjätettä koskien.

Edellisen lisäksi haluamme korostaa, että pakkausten tuottajavastuun nykyisen liikevaihtorajan (1 M€) poistaminen on keskeistä yritysten tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. Asia on siirretty säädettäväksi SUP-direktiivin implementoinnin yhteydessä ja se tulee toteuttaa viimeistään tässä yhteydessä.

JL 49a-d§: Kuntien ja tuottajayhteisön yhteistoiminta pakkausjätteen asuinkiinteistöjä koskevassa pakkausjätteen keräyksessä

Hallituksen esityksen mukainen kunnille esitetty oikeus ja velvollisuus pakkausjätteen keräykseen asuinkiinteistöiltä tuottajien kustannuksella on merkittävä muutos sekä operatiivisesti että kustannus-vaikutuksiltaan. Edellytämme, että tuottajien korvaus, joka kunnille tulee korvata (49 § kohta 1) määritetty aiheuttamisperiaatteen mukaisesti eikä ylitä tuottajien velvoitteiden täyttämiseen vaadittavia kustannuksia (vrt. jätepuitedirektiivissä mainitut ns. välttämättömät kustannukset).

Hyväksymme luonnoksessa esitetyn mallin pakkausjätteiden keräyksen asuinkiinteistöillä järjestämisestä kuntien ja tuottajien yhteistoimintana siten, että:

- Tuottajat vastaavat 80 %:sta pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista.
- Tuottajat voivat järjestää kiinteistökeräyksen itse, jos keräyksen ehdoista ei päästä sopimukseen kuntien kanssa.

Kunnat ja pakkaustuottajat ovat hyvässä yhteisymmärryksessä jo aloittaneet sopimusneuvottelut. Ehdotuksessa on kuitenkin yksi kohta, joka tulee muuttaa. Ehdotuksen mukaan viranomaisen voisi käyttää tuottajaa kohtaan jätelain 128 §:n mukaista laiminlyönnin oikaisemista ja siihen 129 §:n mukaisesti kytkettyä uhkasakkoa, jos tuottajayhteisön ja kuntien välille ei synny sopimusta 30.6.2021 mennessä (49 a §, pykäläkohtaiset perustelut). Laki on muotoiltava niin, että kuntien ja tuottajayhteisöjen oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa myös ensimmäisten sopimusneuvotteluiden osalta. Jos viranomaisen on mahdollista pakottaa sopimuksen muodostamiseen sanktioilla, tulee niiden kohdistua molempiin osapuoliin.

Kannatamme 49 §:ssä esitettyä kirjausta direktiivin mahdollistaman poikkeuksen soveltamisesta tuottajien 80 %:n kustannusvastuuta koskien. Se luo hyvät edellytykset tuottajien ja kuntien yhteistyölle voimakkaasti muuttuvassa tilanteessa. Se myös keventää hieman tuottajavastuullisten yritysten kustannustaakkaa, joka kasvaa merkittävästi lakimuutosten myötä.

JL 51§: Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus

Emme näe kohtuullisena, että tuottajien on tiedotettava liiketoimintaa harjoittavista yrityksistä ja yhteisöistä, jotka hoitavat uudelleenkäyttöä ja uudelleenkäytön valmistelua. Tuottajan tehtävänä ja vastuulla ei voi olla selvittää ja suositella alalla toimivia yrityksiä jätteen tuottajille. Jos tuottaja tiedottaa ja siten käytännössä suosittelee yksittäisten yritysten palveluita käytettäväksi, tuottajan tulisi olla varma siitä, että yritykset toimivat kaikin puolin lainmukaisesti. Tällaisen varmistamiseen tuottajilla ei ole mahdollisuutta.

62 §: Tuottajayhteisöön liittyminen

Kannatamme esitystä. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan kattaessa jatkossa kaikki pakkausmateriaalit on huolehdittava seuraavista seikoista:

- Tuottajayhteisö, joka laajentaa toimialansa kattamaan kaikki pakkausmateriaalit, toteuttaa toimenpanon siten, että se mahdollistaa pakkausmateriaalikohtaisten kierrätysmarkkinoiden mahdollisimman tehokkaan kehittymisen 64 § mukaisesti (toimintasuunnitelma uudelleenkäytön ja jätehuollon järjestämisestä).
- Tämä sisältää tekijät kuten pakkausmateriaalien keräys ja käsittely, materiaalikohtainen osaaminen, operatiivisen toiminnan turvaaminen sekä materiaalikohtainen kustannusvastuu ja muu materiaalineutraalius.

- Erityistä vastuuta pakkausmateriaalikohtaisesta kehittämisestä on kannettava niiden toimijoiden, joilla on ehdotetun 63 §:n mukaisesti eniten oikeuksia ja velvoitteita tuottajayhteisön toimintaa koh-taan.
- Siirtymäkaudella on kiinnitettävä huomiota tuottajayhteisön operatiivisen toiminnan häiriöttömään jatkuvuuteen (mm. sopimukset) hyvän suunnittelun ja yhteistyön avulla.

Kannatamme lisäksi tuottajavastuullisille yrityksille asettavaa velvoitetta liittyä tuottajayhteisöön. Tuot-tajavastuun hoitaminen yksin on käytännössä mahdotonta. Lisäksi tämä vähentää velvoitteensa hoita-matta jättävien yritysten määrää ja keventää valvovan viranomaisen työtaakkaa.

JL 63: Tuottajayhteisöjen toiminta

Kannatamme esitystä. Pakkausten tuottajavastuun kiristyvien velvoitteiden ja kustannusten myötä on entistä tärkeämpää, että tuottajayhteisöjen hallinto ja päätöksenteko järjestetään esityksen perusteluis-sa kuvatun mukaisesti, ts. niin, että tuottajien todellinen päätösvalta on oikeassa suhteessa näiden maksuvelvoitteisiin.

JL 63 a §: Tuottajien maksuosuudet

Uudella pykälällä pannaan toimeen jätepuitedirektiivin tuottajavastuun vähimmäisvaatimuksia. Maksu-osuuksien (kierrätysmaksut) määrittämistä koskevassa kohdassa on keskeistä säilyttää kansallisesti tilannekohtainen liikkumavara ("mahdollisuuksien mukaan"). Tämä on erityisen tärkeää pakkauksia koskevien tuottajavastuuelvoitteiden toteuttamisessa. Esimerkiksi uudelleenkäytettävyys tai kierrätet-tävyys ovat vain osa keinovalikoimaa pakkauksiin liittyvien ympäristövaikutusten vähentämisessä. Li-säksi pakkauksia koskevia ympäristöperusteisia kriteerejä määritettäessä on tärkeää huomioida pak-kauksen ja varsinaisen tuotteen muodostama kokonaisuus. Pelkän pakkauksen aiheuttamien ympäris-tövaikutusten minimointi johtaa yleensä ympäristön kannalta huonompaan lopputulokseen kuin tuot-teen ja pakkauksen yhteenlaskettujen ympäristövaikutusten minimointi. Elintarvikepakkausten osalta tulee lisäksi huomioida kontaktimateriaaleja koskeva lainsäädäntö, joka rajoittaa mm. kierrätysraaka-aineen hyödyntämistä osana elintarvikepakkausten materiaalia.

JL 65§: Tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyö

Kannatamme eri tuottajavastuualojen (mm. pakkaukset, akut, autonrenkaat, SER) yhteistyötä toimin-nanharjoittajille tarjottavan ns. yhden luukun palveluperiaatteen mukaisesti. Se helpottaa erityisesti ulkoimaisten toiminnanharjoittajien näkökulmasta omien tuottajavastuidensa hoitamista.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

pykälä 8. Vna Pakkauksista ja pakkausjätteistä

Kierrätystavoitetta voitaisiin nostaa ja jätemäärää vähentää, mikäli nykyiseen panttijärjestelmään otettaisiin lisää kierrätettäviä juomapakkauksia, esimerkiksi HDPE - muovista valmistettuja juomapulloja ja -kannuja. Nykyjärjestelmän valtakunnantason hoitajana toimii Suomen Palautuspakkaus OY (PALPA).

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Elintarvikejätteen kirjanpitovelvoite

Jätelain uuden 118 a § (Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus elintarvikejätteestä) nojalla asetukseen lisättäisiin uusi pykälä, jolla annettaisiin lakia täydentäviä säännöksiä. Kirjanpitoon sisällytettäviä tietoja olisivat syntyvän elintarvikejätteen määrä (kg), arvio jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elin-tarvikkeen määrästä (kg), tiedot jätelajeista; toimitettaessa jäte muualle käsiteltäväksi jätteen vastaan-ottajan ja kuljettajan nimi ja yhteystiedot; sekä jätteen käsittelytapa.

Haluamme kiinnittää huomioita yllä kuvattuihin elintarvikejätteen kirjanpitovelvollisuuksiin liittyen seuraaviin seikkoihin toiminnanharjoittajille käyttäjäturvallisten ja kustannustehokkaiden käytäntöjen mahdollistamiseksi:

- Ylva-järjestelmän kautta raportoidaan tällä hetkellä erilaisia jätteisiin liittyviä tietoja. Esitämme, että elintarvikejätettä koskevien velvoitteiden tulee lähtökohtaisesti olla linjassa Ylvan muuta jäterapor-tointia koskevien vaatimusten kanssa. Tällöin elintarvikejätettä koskeva kirjanpito (raportointi) voidaan toteuttaa samassa yhteydessä muun jäteraportoinnin kanssa.
- Raportointi Ylva-järjestelmään tehdään tonneissa, ei kiloissa. Elintarvikejätettä koskevan raportoin-ti-yksikön tulisi olla sama kuin Ylva-järjestelmässä. Vaihtoehtoisesti painoyksikön voi jättää tässä yhteydessä tarkentamatta.
- Jäteluettelosta ei tällä hetkellä löydy jätelajitunnusta, joka sopisi yksiselitteisesti elintarvikejätteen raportointiin. Onko elintarvikejätteelle tulossa mahdollisesti jossain vaiheessa oma tunnus?
- Osana kirjanpitoa tulee esittää ”arvio jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen määrästä (kg)”. Raportoidaanko tämä arvio esimerkiksi osana Ylvan jäteraportointia vai pitääkö se raportoida erikseen?
- Jätteen kuljettajaa koskeva raportointivaatimus: Kuinka oleellinen tämä tieto tässä yhteydessä on, jos elintarvikejätejakeet ovat muiden raportoitujen tietojen perusteella jäljitettävissä?

- Onnistunut seuranta ja raportointi edellyttää myös yksiselitteisiä ja selkeitä määritelmiä sekä niiden johdonmukaista soveltamista sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten keskuudessa.

Pykälässä mainitaan myös, että ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraiset ja ilmoituksenvaraiset elintarviketeollisuuden toimijat veloitettaisiin raportoimaan tiivistelmä kirjanpitoliedoista vuosittain valvontaviranomaiselle tai valvontaviranomaisen ylläpitämään tietojärjestelmään. Esityksestä ei käy ilmi, mitä kaikkea tähän tiivistelmään yllä lueteltujen kattavien raportointitietojen perusteella koostettaisiin.

Asetukseen esitetään lisättäväksi myös uusi säännös jätedirektiivin 9 artiklan 1 kohdan g-alakohdan (elintarviketeollisuuden syntymisen ehkäiseminen) ja h- alakohdan (elintarvikkeiden uudelleenjakelu ihmis-ten ravinnoksi) täytäntöön panemiseksi. Katsomme, että em. kohdat eivät edellytä pakottavaa kansallista lainsäädäntöä. Jätelakityöryhmän muistion asiaa koskeva kirjaus sekä jätedirektiivin vaatimukset ovat toteutettavissa kirjaamalla lakiin yleinen elintarvikkehävikin vähentämistä koskeva velvoite sekä tarvittaessa mainitsemalla sitä toteuttavana vapaaehtoisena toimenä elintarvikkeiden lahjoittaminen esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestöille.

Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet

On erittäin hyvä, että Suomi ei kiristä jo muutenkin erittäin tiukkoja jätedirektiivissä asetettuja yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteita kansallisesti. Tavoitteiden saavuttaminen harvaan asutussa Suomessa on vaikeampaa ja aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin monissa muissa EU-maissa.

Kierrätystavoitteiden ja jätelainsäädännön jatkokehitykseen liittyen haluamme kiinnittää huomiota siihen, että sitovia, materiaali- ja vastuutahokohtaisia tavoitteita on asetettu vain tuottajavastuullisille ta-hoille. Esimerkiksi biojätettä koskeva kierrätystavoite puuttuu kokonaan. Jatkossa kierrätystavoitteet tulisi esittää nykyistä selkeämmin vastuutahoitain ja materiaaleittain.

Yhdyskuntajätteen erilliskeräys

Olemme valmiita tukemaan lakiesityksen mukaista ratkaisua pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen tiukoista velvoiterajoista asuinkiinteistöillä, kun samalla varmistetaan luonnoksen JL 49a-d§:ssä esitetty tuottajien 80 %:n kustannusvastuu ja ao. kohdassa kommentoimamme tuottajien mahdollisuus järjestää pakkausjätteiden keräys asuinkiinteistöiltä itse, ellei sopimusta tuottajien ja kuntien välillä synny.

Yrityksille haastavan tilanteen johdosta haluamme kuitenkin nostaa harkittavaksi sen, että valtakunnallinen viiden huoneiston velvoiteraja pakkausjätteiden kiinteistöittäisessä keräyksessä tulisi koskemaan ensivaiheessa vain yli 10 000 asukkaan taajamia. Lausunnolla olevassa luonnoksessa esitetyt velvoiterajat tuovat pakkaustuottajille merkittävästi lisäkustannuksia, joita voitaisiin nykyisessä taloudellisessa tilanteessa porrastaa voimakkaammin rajaamalla asuinkiinteistökeräyksen. Jätelakia valmistelleessa ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä

vaiheittainen eteneminen sai vahvaa kannatusta. Vaiheittaisuutta voitaisiin perustella myös sillä, että pakkausjätteiden kierrätystavoitteet ovat saavutettu hyvin ja esimerkiksi muovipakkausjätteiden kierrätysaste on lisääntynyt viime vuosina vapaaehtoisuuden avulla merkittävästi.

Luonnoksen tekstissä jää epäselväksi, tuleeko myös yrityksistä erilliskerätty pakkausjäte toimittaa korvauksetta tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Yrityspakkausten kierrätys toimii nykyisellään hyvin, joten sitä ei tulisi muuttaa. Tuottajien vastuun tulee alkaa terminaalista ja jätettä tuottavilla yrityksillä tulee olla mahdollisuus tuoda oikein lajiteltu pakkausjäte maksutta tuottajien terminaaliin tai myydä se suoraan tuottajayhteisön kanssa sopimuksen tehneelle kierrätysyritykselle. Kierrätysyritys toimittaa tiedot kierrätetyn jätteen laadusta ja määrästä tuottajayhteisölle pakkaustilaston laatimista varten.

Kirjanpito

Tuottajayhteisöt eivät välttämättä pysty raportoimaan esikäsittely- ja kierrätyslaitoksiin kierrätettäväksi vietävän jätteen osalta käsittelyssä poistettuja jätteitä punnituksiin perustuen. Näihin laitoksiin tulee usein jätteitä monilta tahoilta ja jätteiden koostumus voi myös poiketa toisista. Tämä voi koskea sekä kotimaisiin että ulkomaisiin laitoksiin kierrätettäväksi vietävää jätettä. Raportointiohjeissa tulee mahdollistaa käsittelyssä poistettujen jätemäärien laskenta toimitetun jätteen koostumuksen ja sitä käsittelevän laitoksen erottelukapasiteetin perusteella.

VnA pakkauksista ja pakkausjätteistä

Pakkausjätteen kierrätystavoitteet

Tuemme vahvasti luonnoksessa esitettyä linjausta, jonka mukaan pakkausjätteen kierrätystavoitteita ei kiristetä kansallisesti (pl. alumiini). Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun kierrätysasteen laskentatapa muuttuu, eikä kukaan tarkasti tiedä, kuinka se vaikuttaa tavoitteiden saavutettavuuteen. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon, että harvaan asutussa Suomessa jo direktiivien mukaisten erittäin korkeiden kierrätystavoitteiden saavuttaminen on vaikeampaa ja aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin monissa muissa EU-maissa. Tavoitteiden kansallinen kiristäminen heikentäisi tuottajavastuunsa hoitavien yritysten kilpailukykyä enemmän kuin on direktiivien puolesta välttämätöntä verrattuna vastuunsa hoitamatta jättäviin yrityksiin. Pidämme hyvänä, että pakkausjätteelle asetettuja kierrätystavoitteita selkeytetään poistamalla erilliset pantittomia ja pantillisia pakkauksia koskevat tavoitteet.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

-

Helokoski Juha
Eckes-Granini Finland Oy Ab - Toimitusjohtaja